

משנה ע"פ מהד' בארי-בורר.
תוספתא מגילה ע"פ דגיטזיה של ספריא, עם תיקונים ע"פ רוב כת"י (ע"פ הסטמה) והערות של ר"ש ליברמן. וכולם מסומנות, או בהערות, או בשינוי צבע בפנים.

פרק א

משנה א

(1) כרכין המוקפין חומה מימות יהושע בן נון קורין בחמשה עשר, ר' יהושע בן קרח' אומ' מימות אחשורוש. אמ' ר' יוסה בר' יהודה היכן מצינו לשובן הבירה שמוקפת חומה מימות יהושע בן נון, אלא משפחה ומשפחה מדינה ומדינה עיר ועיר. הסמוכין לכרך ונראין עמו הרי הן כיוצא בו. (2a) היוצאין בשיירה, ומפרשין בספינה, קורין בארבעה עשר.

מגלה נקראת באחד עשר, בשנים עשר, בשלשה עשר, בארבעה עשר, ובחמשה עשר, לא פחות ולא יותר.¹
כרכים המקפים חומה מימות יהושע בן נון, קורין בחמשה עשר.
כפרים ועירות גדולות קורין בארבעה עשר, אלא שהכפרים מקדימים ליום הכניסה.²

משנה ב

כיצד?

- חל להיות בשני, כפרים ועירות גדולות קורין בו ביום, ומקפות⁴ חומה למחר.
חל להיות בשלישי או ברביעי, כפרים מקדימים ליום הכניסה, ועירות גדולות קורין בו ביום, ומקפות חומה למחר.⁵
חל להיות בחמישי, כפרים ועירות גדולות קורין בו ביום, ומקפות חומה למחר.
חל להיות בערב שבת, כפרים מקדימים ליום הכניסה, ועירות גדולות ומקפות חומה קורין⁶ בו ביום.
חל להיות בשבת, כפרים מקדימין ליום הכניסה, ועירות גדולות קורין בערב שבת, ומוקפין חומה לאחר שבת, ר' או', אומ' אומ' אני שלא יקדמו בני כרכין לבני עירות, אבל קורין עמהן בו ביום.
חל להיות בשבת, כפרים מקדימין ליום הכניסה, ועירות גדולות קורין בערב שבת, ומוקפין חומה לאחר שבת, ר' או', אומ' אני הואיל ונדחו עירות גדולות ממקומן, ידחו ליום הכניסה.
חל להיות אחר שבת, כפרים מקדימים ליום הכניסה, ועירות גדולות קורין בו ביום, ומקפות חומה למחר.
חל להיות אחר שבת, כפרים מקדימים ליום הכניסה, ועירות גדולות קורין בו ביום, ומקפות חומה למחר.

⁴ כך גם פא' קמ'. סופר: "המוקפות". וכן כתב הסופר רוב הפעמים שלהלן.

⁵ כך גם פא' קמ'. הנקדן כתב את אותיות "מחר" על המחק, ולא ידוע מה כתב הסופר.

⁶ כך גם פא' קמ'. סופר: "וקורין".

¹ כך גם פא' קמ'. סופר: "יותר".
² פא' קמ': "קורין". סופר: "קוראים". וכן רוב הפעמים שלהלן.
³ כך מנוקד גם בפא'.

משנה ג

ח אִי⁷ זֶה הָיָא עִיר גְּדוּלָּהּ?
כָּל⁸ שְׂיֵשׁ בָּהּ עֲשָׂה בּוֹטְלִים⁹.
פְּחוֹת מִכֶּן, הָרִי זֶה כָּפֹר.

ח² בְּאֵלֹו אָמְרוּ:

מִקְדִּימִין וְלֹא מְאַחְרִין.
אָבֵל זְמַן עֲצֵי כֹהֲנִים, וְתִשְׁעָה בָּבָב, וְחִגְיָה, וְהִקְהֵל,
מְאַחְרִים וְלֹא מְקִדְמִים.
מִפְנֵי¹⁰ שְׁאָמְרוּ מְקִדְמִים וְלֹא מְאַחְרִים,
מִתְרִים בְּסִפְדָּ וּבְתַעֲנִית וּמִתְנֹת לְאֲבִינֵים.

(4) מִקְרָא מַגְלָה, וְתִרְוּמַת שְׁקִלִים, מְקִדְמִין וְלֹא
מְאַחְרִין, סִפְק מִיֵּלָה, וְזִמְנָא עֲצֵי הַכֹּהֲנִים, תִּשְׁעָה בָּבָב, חִגְיָה,
וְהִקְהֵל, מְאַחְרִין וְלֹא מְקִדְמִין.
אֲעִי"פ שְׁאָמְרוּ מְקִדְמִין וְלֹא מְאַחְרִין קוֹרִין אֶת הַמַּגְלָה, וְגוֹבִין
וּמַחְלִקִין בּוֹ בַּיּוֹם, שְׁאִין עֵינֵיהֶם שֶׁל עֲנִיִּים נִשְׁוֹאוֹת אֲלֵא לַיּוֹם
מִקְרָא מַגְלָה, שֶׁנִּי וְהַיּוֹמִים הָאֵלֶּה נִזְכָּרִים וְנִעֲשִׂים וְגו', וְעוֹד¹¹
לְקִיִּים אֶת הַשְּׂמִחָה בְּזִמְנָה.

ט אָמַר רַבִּי יְהוּדָה:

אֲמַתִּי? מְקוֹם שְׁנִכְנָסִים בְּשָׁנִי וּבְחִמִּישִׁי;
אָבֵל מְקוֹם שְׁאִין נִכְנָסִים לֹא בְּשָׁנִי וְלֹא בְּחִמִּישִׁי,
קוֹרִין אוֹתָהּ בְּזִמְנָה.

(3) אִמַּי ר' יְהוּדָה אִימַתִּי, מְקוֹם שְׁנִכְנָסִין בְּשָׁנִי
וּבְחִמִּישִׁי, אָבֵל מְקוֹם שְׁאִין נִכְנָסִין לֹא בְּשָׁנִי וְלֹא בְּחִמִּישִׁי,
הוֹאִיל וּמִסְתַּכְנִין בָּהּ, אֵל יִסְתַּכְנוּ¹² בָּהּ אֲלֵא בְּזִמְנָה.

(5) מַגְבִּית פּוֹרִים לְפּוֹרִים, וּמַגְבִּית הָעִיר לְאוֹתָהּ הָעִיר. אִין מְדַקְדְּקִין בְּמַגְבִּית פּוֹרִים, אָבֵל לֹקְחִין אֶת הָעֲגָלִים וְשׁוֹחֲטִין וְאוֹכְלִין
אוֹתָם, וְהַמּוֹתֵר אֵל יִפּוֹל לְכִיס שֶׁל צְדָקָה. ר' לִיעֶזֶר או' מַגְבִּית פּוֹרִים אֵל יַעֲשֶׂה מִמֶּנּוּ עֲנִי רְצוּעָה לְסַנְדְּלוֹ.
ר' מֵאִיר או' הַלּוּה מַעוֹת מִחֲבִירוֹ לִיקַח בְּהֵן פִּירוֹת, אֵל יִקַּח בְּהֵן כָּלִים, כָּלִים, אֵל יִקַּח בְּהֵן פִּירוֹת, מִפְּנֵי שְׁגוֹנֵב דַּעַת מַלּוּה. ר' שְׁמַעוֹן
בֶּן לִיעֶזֶר או' מֵשֶׁם ר' מֵאִיר הַלּוּה מַעוֹת מִחֲבִירוֹ לִיקַח בְּהֵן חֲלוֹק, אֵל יִקַּח בְּהֵן טֹלֵת, טֹלֵת, אֵל יִקַּח בְּהֵן חֲלוֹק, מִפְּנֵי שְׁגוֹנֵב דַּעַת מַלּוּה.

משנה ד

י קָרְאוּ אֶת הַמַּגְלָה בְּאֶדְר הָרֵאשׁוֹן,
נִתְעַבְרָה¹³ הַשְּׂנָה,
קוֹרִים אוֹתָהּ בְּאֶדְר הַשְּׂנָה.
אִין בֵּין אֶדְר הָרֵאשׁוֹן לְאֶדְר הַשְּׂנָה,
אֲלֵא קְרִיאַת מַגְלָה וּמִתְנֹת לְאֲבִינֵים.

(6) קָרְאוּ אֶת הַמַּגְלָה בְּאֶדְר הָרֵאשׁוֹן, וְנִתְעַבְרָה שְׁנָה, צְרִיכִין
לְקִירוֹתָהּ בְּאֶדְר הַשְּׂנָה, שְׁכָל מִצּוֹת שְׁנוֹהֲגוֹת בְּאֶדְר הַשְּׂנָה אִין
נוֹהֲגוֹת בְּאֶדְר הָרֵאשׁוֹן, ר' לִיעֶזֶר בִּי ר' יוֹסֵה או' מֵשֶׁם ר' זְכַרְיָה
בֶּן הַקָּצֵב אִין צְרִיכִין לְקִירוֹתָהּ בְּאֶדְר הַשְּׂנָה, שְׁכָל מִצּוֹת שְׁנוֹהֲגוֹת
בְּאֶדְר הַשְּׂנָה נוֹהֲגוֹת בְּאֶדְר הָרֵאשׁוֹן, רִבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל
או' מֵשֶׁם ר' יוֹסֵה צְרִיכִין לְקִירוֹתָהּ בְּאֶדְר הַשְּׂנָה, שְׁכָל מִצּוֹת
שְׁנוֹהֲגוֹת בְּאֶדְר הַשְּׂנָה, אִין נוֹהֲגוֹת בְּאֶדְר הָרֵאשׁוֹן, חוּץ מִסְפָּד
וְתַעֲנִית שְׁנוֹהֲגִין בְּזֶה וּבְזֶה. שְׁטָרוֹת שְׁבוּזָה וְשְׁבוּזָה, כּוֹתֵבִין אֶדְר,
וְאֶדְר שִׁנִּי נִכְתָּב תַּנְיִין, ר' יְהוּדָה אוֹמַי אֶדְר שִׁנִּי נִכְתָּב תִּי.

משנה ה

יא אִין בֵּין יוֹם טוֹב לְשַׁבָּת אֲלֵא אָכַל נֶפֶשׁ בְּלֶבֶד.
אִין בֵּין שַׁבָּת לַיּוֹם הַכְּפוּרִים,
אֲלֵא שְׁוָה זְדוּנָו בִּידֵי אָדָם וְזֶה זְדוּנָו¹⁴ בְּהִכָּרֶת¹⁵.

(7) אִין בֵּין יוֹם טוֹב לְשַׁבָּת אֲלֵא אוֹכַל נֶפֶשׁ בְּלֶבֶד, ר'
יְהוּדָה אוֹמַי אִף מִכְשִׁירֵי אוֹכַל נֶפֶשׁ.
ר' נַחוֹנְיָה בֶּן הַקָּנָה אוֹמַי יוֹם הַכְּפוּרִים הָרִי הוּא כְּשַׁבָּת
לְתַשְׁלוּמִין.

(8a) אִין בֵּין שְׁלֹשׁ תַּעֲנִיּוֹת שְׁנִיּוֹת לְשַׁבָּע אַחֲרוֹנוֹת, אֲלֵא תִרְוּעָה וְנַעֲלִילַת חֲנוּיּוֹת בְּלֶבֶד.

⁷ כִּךְ גַּם פֶּא' קמ'. הַסּוֹפֵר הַשְּׂמִיט מִיֵּלָה זֶה.

⁸ הַנִּקְדָּן נִיקֵד: כָּל!

⁹ פֶּא' קמ': "בְּטֹלִים".

¹⁰ קמ' כְּלִפְנֵינוּ. פֶּא': "וְאִף עַל פִּי".

¹¹ וְעוֹד. אֶדְר חֲסֵר.

¹² מִסְתַּכְנִין... יִסְתַּכְנוּ - פִּי' תּוֹסַכְי: כְּלוּמַר 'בְּמִקּוֹם שְׁאִין נִכְנָסִין' פִּירוּשׁוֹ בְּמִקּוֹמוֹת שִׁישְׂרָאֵל דְּרִים בֵּין הַגּוֹיִם וְחוֹשָׁשִׁים מִפְּנֵי
קִנְיָתָם עַל שְׂמִחְתֵּינוּ לְאִידִם, לְפִיכָךְ חָשׁוּ לְמַעַט יְמֵי הַקְּרִיאָה.

¹³ קמ' כְּלִפְנֵינוּ. פֶּא': "וְנִתְעַבְרָה".

¹⁴ פֶּא' כְּלִפְנֵינוּ. מִיֵּלָה זֶה חֲסֵרָה בְּנוֹסַח הַסּוֹפֵר, וְכֵן בְּקַמ'.

¹⁵ כִּךְ גַּם פֶּא' קמ'. סוֹפֵר בְּטָעוֹת: "בְּהִכָּתֵר".

משנה ו

יב אין בין המדר הנזך¹⁶ מחברו ולמדר¹⁷ ממנו¹⁸ מאכל, אלא דריסת הרגל וכלים שאין עושין בהן אכל נפש. אין בין נדרים לנדבות, אלא שהנדרים חייבים באחריותן, ונדבות אינן חייבים באחריותן.¹⁹

(b8) אין בין המודר הנאה מחבירו סתם למודר הימנו מאכל, אלא דריסת הרגל, וכלים שאין עושין בהן אוכל נפש.

(16b) אין בין נדרים לנדבות, אלא שהמקדיש נדרים לבדק הבית, ואבדו, חייב באחריותו, נדבות, אין משלם אלא טובת הנאתו בלבד

- (9) אין בין נזיר סתם לנזיר שלשים, אלא שהנזיר סתם מגלח יום שלשים ואחד, ואם גלח יום שלשים יצא²⁰, נזיר שלשים יגלח ליום שלשים ואחד, ואם גלח ביום שלשים לא יצא²¹, וזה וזה מצותן לגלח ליום שלשים ואחד.
(10) אין בין דם המת לדם תבוסה, אלא שדם המת נזיר מגלח עליו, וחייבין על טומאת מקדש וקדשיו, דם תבוסה אין נזיר מגלח עליו, ואין חייבין על טומאת מקדש וקדשיו.
(11) אין בין כזית מן המת למת, אלא שכזית מן המת פתחו בטפח, והמת פתחו בארבעה טפחים.
(12) אין בין כזית מן המת לעצם כשעורה, אלא טומאת אהל בלבד.
(13) אין בין אבר מן המת לאבר מן החי, אלא שאבר מן המת הבשר הפורש ממנו טמא, ואבר מן החי הבשר הפורש ממנו טהור.

משנה ז

יג אין בין זב הרואה שתי ראיות לרואה שלוש אלא קרבן. אין בין מצרע מסגר למצרע מחלט, אלא פריעה ופרימה ותגלחת וצפרים.²²

- (14) אין בין זב הרואה שתי ראיות לרואה שלוש, אלא קרבן. אין בין זב לזבה, אלא שהזב טעון ביאת מים חיים, וזבה אינה טעונה ביאת מים חיים.
(15) אין בין זבה לנדה, אלא קרבן. אין בין זבה ליולדת, אלא הבאת קרבן.
אין בין נדה לשומרת יום כנגד יום, אלא ספירת שבעה בלבד.
(16) אין בין בית המוסגר לבית המוחלט, אלא שבית המוסגר מטמא מתוכו, והמוחלט, מתוכו ומאחריו, זה וזה מטמין בביאה. אבנים שיש בהן נגע, מטמות מאחוריהן.

²⁰ יצא. כ"ה לא. בד לא יצא.

²¹ לא יצא. כ"ה ל. בד יצא.

²² כך נוסח הסופר והנקדן ופא' וקמ'. מגיה מאוחר הוסיף לפני המילים "תגלחת וצפרים": אין בין טהור מתוך הסגר לטהור מתוך החלט, אלא...

¹⁶ קמ' כלפינו. פא': "הנאה".

¹⁷ פא' קמ': "למודר".

¹⁸ קמ' כלפינו. פא': "הימנו".

¹⁹ ארבע המילים האחרונות, לא נוקדו ע"י הנקדן. מילים אלו נמצאות בפא' אך חסרות בקמ'.

משנה ח

יד אין בין ספרים לתפלים²³ ומזוזות, אלא שהספרים נכתבים בכול לשון, ותפלים ומזוזות אינן נכתבות אלא אשורית. רבן שמעון בן גמליאל אומר²⁴: אף בספרים לא התירו שיכתבו אלא יוגית.

משנה ט

יה²⁵ אין בין כהן משוח בשמן המשחה למרבה בגדים, אלא פר הבא על כל המצוות. אין בין כהן משמש לכהן שעבר, אלא פר יום הכפורים ועשירית האיפה.

(18) אין בין כהן משיח²⁶ בשמן המשחה²⁷ המשמש לכהן משיח שעבר, אלא פר יום הכפורים ועשירית האיפה. אין בין מרובה בבגדים משמש למרובה בבגדים שעבר, אלא פר יום הכפורים ועשירית האיפה. (19) אין בין כהן משוח משמש למרובה בבגדים משמש, אלא פר הבא על כל המצוות. אין בין כהן משוח שעבר למרובה בבגדים שעבר, אלא פר הבא על כל המצוות. (20) אין בין כהן מרובה בבגדים משמש לכהן משוח שעבר, אלא פר יום הכפורים ועשירית האיפה. (21) אין בין כהן משוח משמש לכהן מרובה בבגדים שעבר, אלא פר יום הכפורים ועשירית האיפה ופר הבא על כל המצוות.

משנה י

יז²⁸ אין בין במה גדולה לבמה קטנה אלא פסחים. זה הכלל: כל שהוא נדר ונדב, קרב בבמה, וכל שאינו לא נדר ולא נדב, אינו קרב בבמה.

משנה יא

יז²⁹ אין בין שילה לירושלים, אלא שבשילה אוכלין קדשים קלים ומעשר שני בכל הרוצה, ובירושלים לפני מן החומה. וקאן וקאן, קדשי קדשים נאכלים לפני מן הקלעים. קדשת שילה יש אחריה הטר, וקדשת ירושלים אין אחריה הטר.

(17) אין בין במת יחיד לבמת צבור, אלא כל שנידר ונידב קרב בבמת יחיד, כל שאין נידר ונידב קרב בבמת צבור.

(b17) אין בין שילו לירושלם, אלא שבשילו בנין אבנים מלמטה, ויריעות מלמעלה, וירושלם, בנין אבנים מלמטה, ותקרה מלמעלה

פרק ב

משנה א

²³ פא' קמ' כלפינו (פא' "תפילין" בנו"). ייתכן שסופר כתב: "ותפילים".

²⁴ פא' קמ' כלפינו. הסופר השמיט מילה זו כדרכו לעיתים.

²⁵ פא' קמ': "טו".

²⁶ מאורך ההלכה מתחלפים בין 'משיח' ל'משוח' בכת"י.

²⁷ בשמן המשחה. אל חסר.

²⁸ כך גם פא' קמ'.

הקורא את המגלה למפריע, לא יצא.
קראה על פה,
קראה תרגום,
בכל לשון, לא יצא.
אבל קורים²⁹ ללעזות בלעז.
והלעזו³⁰ ששמע אשורית, יצא.

- (1) הקורא את המגלה למפריע לא יצא. וכן בהלל, וכן בתפלה, וכן בקרית שמע.
(2) הקורא את המגלה, טעה והשמיט בה פסוק אחד, לא יחזור ויקרא אותו הפסוק בפני עצמו, אלא מתחיל מאותו הפסוק וגומר עד סוף. וכן בהלל, וכן בתפלה, וכן בקרית שמע.
(3) נכנס לבית הכנסת ומצאן שקראו חציה, וגמר עמה, לא יחזור ויקרא מראשה ועד אותו מקום, אלא מתחיל מראשה וגומר עד סוף. וכן בהלל, וכן בתפלה, וכן בקרית שמע.
(a5) קראה על פה לא יצא ידי חובתו, אמ' ר' שמעון בן לעזר מעשה בר' מאיר שהלך לאסיא לעבר את השנה ולא מצא שם מגלה כתובה עברית, כתבה מפיו, וחזר וקראה מתוכה.
(6) קראה בלעז, הלעזות יוצאין ידי חובתן, קראה אשורית, שומעין ושאיין שומעין יוצאין ידי חובתן. לעולם אין יוצאין ידי חובתן עד שתהא כתובה אשורית, בלשון עברי, על הספר, בדיו.

משנה ד:א1

הקורא את המגלה, עומד, יושב,
קראה אחד, קראה שנים,
יצאו³¹.
מקום שנהגו לברך, לברך³²;
/ ושל³³ לברך, / לא יברך.

משנה ג

- ג בן³⁵ עיר שהלך לברך,
ובן³⁶ ברך שהלך לעיר,
אם עתיד לחזור למקומו,
קורא במקומו³⁷,
ואם לאו, קורא עמה.

- 2ג ומהיכן קורא אדם את המגלה ויוצא בה ידי חובתו?
רבי מאיר אומר: כלה.
רבי יהודה אומר: מ"איש יהודי".
ורבי יוסה אומר: מ"אחר הדברים האלה".

משנה ד

- ד הכל כשרים לקרוא את המגלה,
חוץ מחרש, שוטה וקטן.
רבי יהודה מכשיר בקטן.

- (7) הכל חייבין בקריאת מגלה, כהנים, לויים וישראל, גרים, ועבדים משוחררין, חללים, נתינים, וממזרים, סריס אדם, סריס חמה, פצוע דכא, וכו' שפכה, כולן חייבין, ומוציאין את הרבים ידי חובתן. טומטום, ואנדרוגינוס חייבין, ואין מוציאין את הרבים

- (9) מצות מגלה מתחלתה ועד סופה דברי ר' מאיר,
ר' יהודה או' מאיש יהודי,
ר' יוסה או' מאחר הדברים האלה,
ר' שמעון בן לעזר³⁸ או' מבליה ההוא.
אבל הכל מודים שמצותה לגמור עד סוף.

³³ פא' כלפינו. קמ' נוסף: "נהגו".

³⁴ שבירך. אל ולא בירך.

³⁵ כך גם פא' קמ'. סופר בטעות: "בין".

³⁶ כך גם פא' קמ'. סופר בטעות: "ובין".

³⁷ קמ' כלפינו, כנראה שבפא': "כמקומו" בכ"ף.

³⁸ בן לעזר. ד בן אליעזר. אל חסר.

²⁹ קמ' כלפינו. פא' נוסף: "אותה".

³⁰ כך גם פא' קמ'. "עוז" כתב הנקדן על המחק ולא ידוע

מה כתב הסופר.

³¹ בפא' הצד"י מנוקדת בקמץ.

³² מכאן הסופר השמיט מחמת הדומות "ברך-לברך", והנקדן השלים כהוגן.

ידי חובתן. אנדרגינוס מוציא את מינו ואינו מוציא את שאינו מינו, טומטום אינו מוציא לא את מינו ולא את שאינו מינו³⁹, נשים ועבדים וקטנים פטורין, ואין מוציאין את הרבים ידי חובתן.
(8) אמ' ר' יהודה קטן הייתי וקריתיה לפני ר' טרפון בלוד, וקבלני, אמ' ר' קטן הייתי וקריתיה לפני ר' יהודה באושא, והיו שם זקנים ולא אמר אחד מהן דבר, אמרו לו אין מביאין ראיה מן המתיר. מיכן ואילך, הונהגו⁴⁰ **שיהו** קטנים⁴¹ קורין אותה לרבים.

ד2 אין קורין את המגלה,
ולא מולים⁴², ולא טובלים⁴³, ולא מזים⁴⁴,
וכן שומרת יום כנגד יום לא תטבל,
עד שתנץ החמה.
וכלם שעשו משעלה⁴⁵ עמוד השחר,
כשר.

משנה ה

ה כל היום כשר
לקריאת המגלה⁴⁶, ולקריאת ההלל⁴⁷,
ולתקיעת השופר, ולנטילת הלולב,
ולתפלת המוספין, ולמוספין,
ולודוי הפרים, ולודוי המעשר⁴⁸,
ולודוי יום הכפורים.

ו לסמיכה, לשחיטה, לתנופה,
להגשה, לקמיצה, ולהקטרה,
למליקה, ולקבלה, ולהזיה,
ולהשקית סוטה,
ולעריפת העולה,
ולטהרת המצרע.

משנה ו

ז כל הלילה כשר
לקצירת העמר,
ולקטיר⁴⁹ חלבים ואברים⁵⁰.
זה הכלל:
דבר שמצותו ביום, כשר כל היום,
ודבר שמצותו בלילה, כשר כל הלילה.

וכל הלילה כשר לקצירת העומר, ולהקטר חלבים ואברים⁵¹.
זה הכלל **דבר** שמצותו ביום, כשר כל היום, ודבר שמצותו
בלילה, כשר כל הלילה.
(11) אבל אין חייבין עליהן משום נותר, ואין מחשבה
פוסלת בהן משום **פיגול**, עד שיעלה עמוד השחר.

³⁹ מינו. **דל** מוסיפים: מי שחציו עבד וחציו בן חורין אינו מוציא לא את מינו ולא את שאינו מינו.

⁴⁰ הונהגו. **א** הנהיגו. **ל** חסר.

⁴¹ שיהיו קטנים, כ"ה **אל"ד**. **ב** קטנים שיהיו.

⁴² כך גם פא' קמ'.

⁴³ קמ' כלפנינו, בפא' "מזין" מופיע לפני "טובלין".

⁴⁴ קמ' כלפנינו, פא' נוסף: "אלא ביום".

⁴⁵ כך גם פא' קמ'. סופר: "מי שעלה".

⁴⁶ כך גם פא' קמ'. סופר: "מגילה".

⁴⁷ כך גם פא' קמ'. סופר: "הלל".

⁴⁸ כך גם פא' קמ'. סופר: "מעשר".

⁴⁹ קמ' כלפנינו. פא': "להקטר". וייתכן שגם סופר קאופמן קרא את הטי"ת בצירי. ראה במבוא.

⁵⁰ קמ' כלפנינו, בפא': "ואימורין" (ותוקן שם כלפנינו).

⁵¹ ואיברים. **א** המותרין. **ל** המתירים.

פרק ג במשנה , המ' פרק ב בתוספתא (פ"ג בכי"ע)

משנה א

בְּנֵי הָעִיר שֶׁמָכְרוּ רְחוּבָה שְׁלֵעִיר,
לֹקָחִים בְּדַמְיוֹ⁵² בֵּית הַכְּנֶסֶת;
בֵּית הַכְּנֶסֶת, לֹקָחִים תְּבָה;
תְּבָה, לֹקָחִים מִטְּפָחוֹת;
מִטְּפָחוֹת, לֹקָחִים סְפָרִים;
סְפָרִים, לֹקָחִים תוֹרָה.
אֲבָל אִם מָכְרוּ תוֹרָה, לֹא יִקְחוּ סְפָרִים;
סְפָרִים, לֹא יִקְחוּ מִטְּפָחוֹת;
מִטְּפָחוֹת, לֹא יִקְחוּ תְּבָה;
תְּבָה, לֹא יִקְחוּ בֵּית הַכְּנֶסֶת;
בֵּית הַכְּנֶסֶת, לֹא יִקְחוּ אֶת הָרְחוּב.
וְכֵן בְּמוֹתְרֵיהֶם.

ב

אֵין מוֹכְרִים אֶת (מ)שְׁלָרְבִים⁵³ לִיחִיד,
מִפְּנֵי שְׁמוֹרִידִים אוֹתוֹ מִקְדָּשָׁתו.
דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר.
אָמְרוּ לוֹ:
אִם כֵּן⁵⁴, לֹא מַעִיר גְּדוּלָּה לְעִיר קִטְנָה⁵⁵.

משנה ב

ג

אֵין מוֹכְרִין בֵּית הַכְּנֶסֶת⁵⁶ אֶלָּא עַל תְּנִי:
אֲמַתִּי שִׁירְצוּ, יַחֲזִירוּהוּ⁵⁷.
דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר.
וְחֻקִּים אוֹמְרִים:
מוֹכְרִין אוֹתוֹ מִמֶּכֶר עוֹלָם,
חוּץ מֵאַרְבָּעָה דְּבָרִים:
לְמַרְחֵץ⁵⁸, וְלַבְּרֶסְקִי, לְטַבִּילָה⁵⁹, וְלִבֵּית הַמֵּיִם.
רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר:
מוֹכְרִין אוֹתוֹ⁶⁰ לְשֵׁם חֶצֶר,
וְהַלּוּקָתָהּ, מִה שִׁירְצָה יַעֲשֶׂה.

(12) ר' מנחם בי ר' יוסה או' בני הכנסת לא יקחו את הרחבה. אמ' ר' יהודה במה דברים אמורי' בזמן שלא התנו עמהן פרנסי אותה העיר, אבל אם התנו עמהן פרנסי אותה העיר, רשאיין לשנותה לכל דבר שירצו.

(13) העושה תיבה ומטפחות לספר, עד שלא נשתמש בהן גבוה רשיי להשתמש בהן הדיוט, ומשנשתמש בהן גבוה אין רשיי להשתמש בהן הדיוט, אבל⁶¹ משאיל אדם מטפחתו לספר, וחוזר ולוקחה ממנו. מטפחות ספרים משנין אותן מספרים לספרים, אבל לא לדברים אחרים.

⁵² קמ' כלפינינו. פא': "בדמיה". סופר: "בדמה".

⁵³ פא' "אין מוכרין את שלרבים", קמ' "אין מוכרין משלרבים". והסופר כאן עירב את שני הגרסאות, והנקדן לא תיקן.

⁵⁴ פא' קמ' נוסף: "אף".

⁵⁵ כך גם פא' קמ'. סופר בטעות: "גדולה".

⁵⁶ פא' כלפינינו. סופר וכן קיי: "כנסת".

⁵⁷ כך גם פא' קמ'. סופר בטעות: "וחזירוהו".

⁵⁸ כך מנוקד גם בפא'.

⁵⁹ פא' קמ' כלפינינו. סופר בטעות: "לטבולה".

⁶⁰ קמ' כלפינינו, פא': "אותה!".

⁶¹ אד מוסיפים: כלים שנשתמש בהן גבוה אל ישתמש בהן הדיוט אבל...

- (14) העושה מנורה ונר לבית הכנסת, עד שלא נשתקע שם הבעלים מהן [אין]⁶² רשיי לשנותן לדבר אחר, משנשתקע שם הבעלים מהן (אין)⁶³ רשיי לשנותן לדבר אחר.
- (15) יחיד שפסק צדקה בעירו, נותנה לעניי עירו, בעיר אחרת, נותנה לעניי עיר אחרת, הפרנסין שפסקו צדקה בעירן, נותנה לעניי עירן, בעיר אחרת, נותנין אותה לעניי עיר אחרת. הפוסק צדקה, עד שלא זכו בה הפרנסין רשיי לשנותה לדבר אחר, משזכו בה הפרנסין אין רשיי לשנותה לדבר אחר, אלא מדעתן.
- (16) גוי שהקדיש קורה לבית הכנסת, וכתוב עליו לשם, בודקין אותו, אם אמ' לשם הקדש נדרתי, גונזין אותו, ואם א' לשום בית הכנסת נדרתי גורדין מקום השם, וגונזין אותו, ומשתמשין במותר. כלי גבוה, עד שלא נשתמש בהן גבוה רשיי לישתמש בהן הדיוט, משנשתמש בהן גבוה אין רשיי לישתמש בהן הדיוט, וכלים שנעשו מתחלתן להדיוט, אין עושין אותן לגבוה. אבנים וקורות שחצבן מתחלה לבית הכנסת⁶⁴, אין בונין אותן בהר הבית. אבני היכל ועזרות שנפגמו, ושנגממו⁶⁵, אין להן פדיון, וטעונין גניזה.
- (17) אמ' ר' יהודה מעשה בר' לעזר בי ר' צדוק שלקח בית הכנסת של אכסנדרים שהיתה בירושלם, והיה עושה בה כל חפצו, לא אסרו אלא שלא יהא שם הראשון קרוי עליו.

משנה ג

- (18) בתי כנסיות, אין נוהגין בהן קלות ראש, לא יכנס בהן בחמה מפני החמה, ובצנה מפני הצנה, ובגשמים מפני הגשמים, ואין אוכלין בהן, ואין שותין בהן, ואין ישנין בהן, ואין מטיילין בהן, ואין נאותין בהן, אבל קורין ושונים ודורשין בהן, והספד של רבים מספד⁶⁹ בהן. אמ' ר' יהודה במה דברים אמורים בישובן, אבל בחורבן מניחין אותן, ומגדלין בהן עשבים, מפני עגמת⁷⁰ נפש.

ועוד אמר רבי יהודה:

בית הכנסת שחבר, אין מספידים לתוכו⁶⁶, ואין מפשלים לתוכו חבלים, ואין פורסים לתוכו מצודות, ואין שוטחים על גגו פרות, ואין עושין אותו קפנדריא⁶⁷, שנאמר: (ויקרא כו, לא) "והשמותי את מקדשיכם", קדשתן אף כשיהו שוממים. עלו בו עשבים, לא יתלש, מפני עגמות⁶⁸ נפש.

פרק ג

משנה ג:

- (2) בשנייה, זכור, ומפטירין כה אמר ה' פקדתי את אשר עשה עמלק לישראל. אי זו היא שבת שנייה, כל שפורים חל להיות בתוכה, ואפילו בערב שבת.
- (3) בשלישית, פרה אדומה, ומפטירין וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם. אי זו היא שבת שלישית, כל שסמוכה לפורים מאחוריו.
- (4) ברביעית, החדש הזה לכם ראש חדש⁷¹, ומפטירין כה אמר ה' בראשון באחד לחודש. אי זו היא שבת רביעית, כל שראש חדש ניסן חל להיות בתוכה, ואפי' בערב שבת. היתה פרשת שקלים סמוכה לאדר, בין מלפניה בין מלאחריה, קורין אותה וחוזרין וכופלין אותה. וכן בשנייה, וכן בשלישית, וכן ברביעית, וכן בחנוכה, וכן בפורים.

ה בשנייה, "זכור", בשלישית, "פרה אדמה", ברביעית, "החדש הזה לכם", בחמישית, חוזרים לסדרן. בכל מפסקים: בראשי חודשים, בחנוכה ובפורים, בתעניות, ובמצודות, וביום הכפורים.

(1) ראש חדש אדר שחל להיות בשבת, קורין פרשת שקלים, ומפטירין פרשת שקלים שביהודיע הכהן. אי זו היא שבת ראשונה, כל שראש חדש אדר חל להיות בתוכה, אפי' בערב שבת.

⁶² אין. כ"ה א-ל. בד חסר.

⁶³ אין. אל חסר.

⁶⁴ לבית הכנסת. אד להדיוט. (אבל בר"מ ספ"א מה' בית הבחירה מעתיק ממש כג' כ"ו. תוסכ"פ.)

⁶⁵ ושנגממו. אלא חסר. (אבל איתא בראשונים ומקבליות.)

⁶⁶ פא' כלפינו, וכן בכולם. קיי: "בתוכו" וכן בכולם.

⁶⁷ כך גם פא' קמ'. (בסוף מסכת ברכות, נוסח הסופר הוא: "קופנדריא").

⁶⁸ קמ' כלפינו. פא': "עגמת". האותיות "מו" כתב הנקדן על גבי המחק, ולא ידוע מה כתב הסופר.

⁶⁹ מספד בהן כ"ה ד. ל נדפס בהן. ב יוספד בהן. א חסר.

⁷⁰ עגמת כ"ה אלא. ב אגומת. (בעדי הבבלי מצינו עגומת ואגמת, ועגומת' גם בין הפייטנים. והשוו איוב ל:כד 'עגמה נפשי', ישעיהו יט:י 'אגמי נפשי')

(5a) שואלין הלכות הפסח בפסח, והלכות עצרת בעצרת, והלכות חג בחג. בבית הועד, שואלין בהלכות הפסח קודם לפסח שלשים יום, רבן שמעון בן גמליאל אומ' שתי שבתות.

משנה ה

ז בפסח קורים בפרשת מועדות שבתורת כהנים. ובעצרת, "שבעה שבועות". בראש השנה, "ו(ב)חדש⁷¹ השביעי באחד לחדש". ביום הכפורים, "אחרי מות". ביום טוב הראשון שלחג, קורים פרשת מועדות שבתורת כהנים, ושאר כל ימות החג, קורים בקרבנות החג.

(5b) יום טוב הראשון של פסח, קורין בפרשת הנף שבתורת כהנים, ושאר כל ימות הפסח מדלגין מעניינות הפסח הכתובין בתורה. בעצרת, שבעה שבועות ויש⁷² אומ', בחדש השלישי. (6) בראש שנה, דבר אל בני ישראל בחדש השביעי באחד לחדש יהיה לכם שבתון, ויש או', וה' פקד את שרה. (7) ביום הכפורים, קורין אחרי מות, ומפטירין בעשור שבחומש הפקודים. (8) ביום טוב הראשון של חג, קורין דבר אל בני ישראל לאמר בחמשה עשר יום לחדש הזה חג הסוכות וגו', בשיני, ביום השני, בשלישי, וביום השלישי, ברביעי, וביום הרביעי, בחמשי, וביום החמשי, בששי, וביום הששי, בשביעי, וביום השביעי, בשמיני, וביום השמיני.

משנה ו

ח בחנכה, בנשיאים. בפורים, "ויבא עמלק". בראשי חדשים, "ובראשי חדשיכם". במעמדות, במעשה⁷³ בראשית. בתעניות, ברכות וקללות. אין מפסיקין בקללות, אלא אחד קורא את כלם. בשני ובחמישי ובשבת במנחה, קורים בסדרן⁷⁴, ואינו עולה להם מן החשבון. שנאמר: (ויקרא כג, מד) "וידבר משה את מעדי יי אל בני ישראל", מצותן שיהיו קורין כל אחד ואחד בזמנו.

(9) בראש חדש של חנכה⁷⁵ קורין ובראשי חדשיכם, בתשעה באב⁷⁶, אחרים אומ', ואם לא תשמעו לי. (10) ממקום שפוסקין שבת בשחרית, שם מתחילין במנחה, במנחה, משם מתחילין בשיני, בשיני, משם מתחילין בחמשי, בחמשי, משם מתחילין לשבת הבאה. ר' יהודה אומר מקו' שפוסקין בשבת בשחרית, משם מתחילין לשבת הבאה.

{משנה ד:1א מובא לעיל פרק א לפי סדר התוספתא.}

משנה ד:2א

בשני ובחמישי ובשבת במנחה, קורין שלשה. אין פוחתים מהן, ואין מוסיפים עליהן. ואין מפטירים בנביא. הפותח והחותם בתורה, מברך לפניה ולאחריה.

⁷⁵ של חנוכה. אל חסר. (במשנתנו פ"ג מ"ו: בחנכה בנשיאים וכו', בראשי חדשים ובראשי חדשיכם (פנחס כ"ח, י"א). ולפי פשוטה משמע שהתוספתא מוסיפה שבר"ח של חנוכה קורין בר"ח גרידא, ואין משגיחין בחנוכה כל עיקר. תוסכ"פ.)
⁷⁶ א מוסיף: קורין כי תוליד בנים. (השוו מקבילה וסוגיא בירושלמי.)

⁷¹ נוסח הסופר וכן נוסח פא' וקמ' 'בחודש' (ויקרא כ"ג). והנקדן שינה ל: ובחודש! (במדבר כ"ט).
⁷² ויש. אל אחרים.
⁷³ קמ' כלפינו. סופר ופא': "מעשה". לא ברור האם הנקדן הוא זה שהוסיף ב"ת.
⁷⁴ קמ' כלפינו. הנקדן ניקד: "פסדון". פא': "בסדון".

משנה ד:ב⁷⁷

בְּרֵאשִׁי חֲדָשִׁים וּבְחֵלוֹ שְׁלֹמוֹעַד, קוֹרִים אֶרְבָּעָה.
אֵין פּוֹחֲתִים מֵהֶם וְאֵין מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶם,
וְאֵין מַפְטִירִים בְּנִבְיָא.
הַפּוֹתֵחַ וְהַחֹתֵם בַּתּוֹרָה,
מִבְּרֹךְ לִפְנֵיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ.
זֶה הַכֵּל:
כָּל שֵׁשׁ בּוֹ מוֹסֵף וְהוּא⁷⁸ אֵינוֹ יוֹם טוֹב,
קוֹרִין אֶרְבָּעָה.

(a11) ביום טוב חמשה, ביום הכפורים ששה, בשבת
שבעה, ואם רצו להוסיף אל יוסיפו, דברי ר' ישמעאל, ר'
עקיבא אומ' ביום טוב חמשה, וביום הכפורים שבעה, ובשבת
ששה, ואם רצו להוסיף, מוסיפין.

⁷⁹ג ביום טוב, חמשה.
ביום הכפורים, ששה.
בשבת⁸⁰, שבעה.
אין פוחתים מהן,
אבל מוסיפים עליהם,
ומפטירים בנביא.
הפותח והחותם בתורה,
מברך לפניה ולאחריה.

(b11) והכל עולין למנין שבעה, אפי' אשה, אפי' קטן, אין מביאין את האשה לקרות לרבים.
(12) בית⁸¹ הכנסת שאין להם מי שיקרא אלא אחד, עומד וקורא ויושב, עומד וקורא ויושב, אפי' שבעה פעמים.
(13) בית הכנסת של לעווזות, אם יש להן מי שיקרא עברית, פותחין עברית וחותמין עברית, אם אין להן מי שיקרא אלא אחד,
אין קורא אלא אחד.

משנה ג

(14) אין עושין מעמד ומושב פחות מעשרה, ואין מעמד
ומושב פחות משבעה פעמים,
ואין אומ' ברכת אבלים פחות מעשרה, ואין אבלים מן המנין,
אין אומ' ברכת חתנים פחות מעשרה, וחתנים מן המנין.
אומ' ברכת חתנים בין בסעודת אירוסין בין בסעודת נישואין,
בין בחול בין בשבת, ר' יהודה אומ' אם באו פנים חדשות
אומ' ברכת חתנים, ואם לאו, אין אומ' ברכת חתנים.

ד אין פורסים את⁸² שמע,
ואין עוברים לפני התבה,
ואין נושאים⁸³ כפיהם,
ואין קורין בתורה,
ואין מפטירים בנביא,
ואין עושין מעמד ומושב,
ואין אומרים ברכת אבלים וחתנים,
ואין מזמנים⁸⁴ על המזון בשם,
פחות⁸⁵ מעשרה.
ובקרקעות, תשעה וכהן,
ואדם כיוצא בהן.

⁷⁷ כך גם בפא'. הסופר שכח לציין כאן הלכה חדשה.

⁷⁸ פא' קמ': "ואינו".

⁷⁹ כך גם בפא'. הסופר כתב בטעות "ב!" בגלל ששכח לציין מספר הלכה במשנה הקודמת. במשנה הבאה הסופר דילג ל- "ד".

⁸⁰ פא' קמ' "ובשבת".

⁸¹ בית. אל בני.

⁸² כך גם פא' קמ', וכן להלן.

⁸³ פא' קמ' נוסף: "את".

⁸⁴ כך גם פא' קמ'. סופר: "מזמינים" אך כוונתו ביו"ד הראשונה לציין שווא. ראה במבוא.

⁸⁵ כך מנוקד גם בפא'.

- (a15) אימתי מסיבין⁸⁶ על החדש? לאור עיבורו. כיצד, חל להיות ערב שבת ושבת, מסובין⁸⁷ עליו למוצאי שבת.
 (b15) אמ' ר' לעזר בי ר' צדוק כך היו חבורות שבירושלם נוהגין. אילו לבית המשתה, ואילו לבית האבל, אילו לסעודת אירוסין, ואילו לסעודת נשואין, אילו לשבוע הבן, ואילו לליקוט עצמות. שבוע הבן וליקוט עצמות, שבוע הבן קודם לליקוט עצמות. בית המשתה ובית האבל, בית המשת' קודם לבית האבל. ר' ישמעאל היה מקדים בית האבל לכולם, שנ' טוב ללכת אל בית אבל וגו'.
 (16) ר' מאיר אמ' משם ר' עקיבא מה ת"ל והחי יתן אל לבו, עבד דיעבדון לך, לוי דילון לך, ספיד דיספדונך, קבור דיקברונך.

משנה ד

- ה הקורא בתורה לא יפחת משלשה פסוקים⁸⁸.
 לא יקרא לתרגמן⁸⁹ יותר⁹⁰ מפסוק אחד, ובנביא שלשה.
 אם היו שלשתם שלוש פרשיות⁹¹, קורים אחד אחד.
 מדלגים בנביא ואין מדלגים בתורה. ועד כמה הוא מדלג?
 עד כדי שלא יפסיק התרגמן⁹².
 (17) אין קורין בתורה פחות משלשה פסוקים בכרך אחד, אם היתה פרשה של ארבעה, של חמשה, הרי זה קורא את כולה. היתה פרשה של חמשה וקרא שלשה, והניח את השנים, העומד אחריו לקרות קורא אותן שנים, ועוד שלשה בפרשה אחרת. אם היתה פרשה של ארבעה, ושל חמשה, הרי זה קורא את כולה.
 (18) אין מפטירין בנביא יותר⁹³ משלשה פסוקים בכרך אחד, אם היתה פרשה של ארבעה, ושל חמשה, הרי זה קורא את כולה. המקצר הרי זה משובח. אם היתה פרשה קטנה, כגון כה אמר ה' חנם נמכרתם, קורא אותה בפני עצמה. אין משיירין בסוף הספר אלא כדי שיקראו שבעה. שייר כדי שיקראו ששה, וקראו אותה ששה, ויקראו עוד שבעה בחומש אחר⁹⁴. אין משיירין בסוף התורה אלא כדי שיקראו שבעה, שייר כדי שיקראו שבעה וקוראו אותן ששה, חוזר לתחלת העניין וקורא אותן שבעה.
 (19) מדלגין בנביא, ואין מדלגין בתורה, ואין מדלגין מנביא לנביא, ובנביא של שנים עשר מדלגין, ובלבד שלא ידלג מסוף הספר לראשו.
 (20) נותנין תורה על גבי תורה, וחומשין על גבי חומשין, תורה וחומשין על גבי נביאים, אבל לא נביאים על גבי תורה וחומשין. מכרכין תורה במטפחות תורה, וחומשין במטפחות חומשין, תורה וחומשין במטפחות נביאים, אבל לא נביאין במטפחות תורה וחומשין. אחד קורא בתורה, ואחד מתרגם. לא יהא אחד קורא ושנים מתרגמין, ולא שנים קורין ואחד מתרגם, ולא שנים קורין ושנים מתרגמין. אחד קורא בנביא ואחד מתרגם, אחד קורא ושנים מתרגמין, אבל לא שנים קורין ואחד מתרגם, ולא שנים קורין ושנים מתרגמין. אחד קורא במגלה ואחד מתרגם, אחד קורא ושנים מתרגמין, שנים קורין ואחד מתרגם, שנים קורין ושנים מתרגמין.
 (21) קטן מתרגם על ידי גדול, אבל אין כבודו⁹⁵ שיתרגם גדול על ידי קטן, שנ' ואהרן אחיך יהיה נביאך. חזן הכנסת לא יקרא עד שיאמרו לו אחרים, וכן ראש בית הכנסת לא יקרא עד שיאמרו לו אחרים, שאין אדם מבזבז⁹⁶ בידיו לעצמו. חזן הכנסת העומד לקרות, אחד עומד ומחזין לו עד שעה שיקרא. כיצד היו זקנים יושבין, פניהם כלפי העם ואחריהם כלפי קודש. כשמיניחין את התיבה פניה כלפי העם ואחריה כלפי קודש. כשהכהנים נושאין כפיהן, פניהם כלפי העם ואחריהם כלפי קדש, חזן הכנסת פניו כלפי קודש, וכל העם פניהם כלפי קדש, שנ' ותקהל העדה אל פתח אהל מועד.
 (22) אין פותחין פתחי בתי כנסיות [א]לא למזרח, שכן מצינו בהיכל שהיה פתוח למזרח, שנ' והחונים לפני המשכן קדמה לפני אוהל מועד מזרחה.

⁸⁶ מסיבין כ"ה א. ל מסובין. ב מסיאין. ד מסיעין. (עי' תוסכ"פ).

⁸⁷ מסובין כ"ה א.

⁸⁸ כך מנוקד גם בפא'.

⁸⁹ קמ' כלפינו. פא' "למתרגמן". בכתב היד "תורגמן" בואי"ו אחרי התי"ו ומנוקד בחולם מלא, לומר שיש לקרוא את התי"ו בקמץ קטן.

⁹⁰ פא' קמ' "יתר".

⁹¹ פא' כלפינו. סופר וקמ': "פרשות".

⁹² כעין זה מנוקד גם בפא'.

⁹³ יתר אל. ד פחות. (ב נשמט, ועי' תוסכ"פ).

⁹⁴ תוסכ"פ: שייר כדי שיקראו ששה קורא אותה ששה ועוד שבעה בחומש אחר. ובכ"ז: שייר כדי שיקראו שבעה וקראו ששה, ואף לפנינו שבעה מחומש אחר. והנכון הוא בס' העתים הנ"ל: שייר כדי שיקראו שבעה וקראו ששה (כג' כ"ז), קורא שבעה מחומש אחר. ואף לפנינו צ"ל: קראו אותה ששה [יקרא] עוד שבעה וכו'. ומכאן שאין משלימין בחומש השני, אלא שבעה קרואים קוראים בו.

⁹⁵ כבודו. אלד כבוד. (השוו תיעוד הנוסח בתוסכ"פ וצ"ע).

⁹⁶ מבזבז כ"ה אל. מבזבזהו בד. (כן הגיה בפי' הקצר).

- (23) אין בונין אותן אלא בגבוה של עיר, שנ' בראש הומיות תקרא.
- (24) אי זו היא קימה שאמרה תורה מפני שיבה תקום, עומד מפניו, שואל ומשיב בתוך ארבע אמות. אי זהו הדרון שאמרה תורה והדרת פני זקן, לא עומד במקומו, ולא מדבר במקומו, ולא סותר את דבריו, נוהג בו מורא ויראה, משא ומתן, בכניסה וביציאה, והן קודמין לכל אדם, שנ' ואתן אתם ראשים על העם⁹⁷.
- (25) היוצא למלחמת הרשות, חופר ויושב, חוזר⁹⁸ ומכסה, שנ' וחפרת בה ושבת וגו'.
- (26) המיסך את רגליו, פניו כלפי העם, המיטיל את המים, אחוריו כלפי קדש. אמ' ר' יוסי במה דברים אמורים מן הצופין ולפנים, אבל מן הצופין ולחוץ אין צריך.
- (27a) הפורס על שמע, והמברך על הפירות, ועל המצות, הרי זה לא יענה אחר עצמו אמן, אם ענה, הרי זה דרך בורות. אין עונין אמן לא יתומה, ולא קטופה. בן עזיי אומ' העונה אמן יתומה יהיו בניו יתומי', קטופה, יתקטפו חייו, ארוכה, יאריך ימים ושנים.

משנה ה

- ו המפטיר בנביא,
הוא פורס את שמע,
והוא עובר לפני התבה,
והוא נושא את כפיו.
ואם היה קטן,
אביו או רבו עוברים על ידיו⁹⁹.

משנה ו

- ז קטן קורא בתורה ומתרגם,
אבל אינו פורס את שמע,
ואינו עובר לפני התבה,
ואינו נושא את כפיו.
פוחח פורס את שמע ומתרגם,
אבל אינו קורא בתורה,
ואינו עובר לפני התבה,
ואינו נושא את כפיו.
סומא¹⁰⁰ פורס את שמע ומתרגם.
רבי יהודה אומר:
כל שלא ראה מאורות מימיו לא יפרס על שמע. אמרו לו הרבה
דרשו במרכבה ולא ראו אותה מעולם.
- (27b) פוחח פורס על שמע ומתרגם, רבן שמעון בן
גמליאל אומ' יהא זהיר בעצמו שלא יתגלה.
- (28) סומא פורס על שמע ומתרגם, ר' יהודה או' כל
שלא ראה מאורות מימיו לא יפרס על שמע. אמרו לו הרבה
דרשו במרכבה ולא ראו אותה מעולם.

משנה ז

- ח כהן שיש בידיו¹⁰¹ מומים,
לא ישא את כפיו.
רבי יהודה אומר:
אף מי שהיו ידיו צבועות אסטס,

⁹⁷ הוא ערבוב של שמי יח: כה, ודב' א: טו. תוסכ"פ: וכ"ה (נוסח הפסוק) בתנחומא בהעלותך (יא:א) בכל המהדורות. ובכ"ע לנכון: ויתן אתם וכו', וכן בילקוט ת"ת: ויתן אותם ראשים וכו'. והכוונה לכתוב בשמות י"ח, כ"ד. ובד ובכ"ל: שנ' ואתן אותם ראשים עליכם, והוא בדברים א', ט"ו.

⁹⁸ חוזר כ"ה אל. בד חופר. (כן הגיה בפ"י הקצר).

⁹⁹ כך גם פא' קמ'.

¹⁰⁰ כך מנוקד גם בפא'.

¹⁰¹ פא' קמ' כלפינו. "יו" הנקדן כתב על המחק. אולי נוסח הסופר: "בידו".

לֹא יֵשָׁא אֶת כַּפּוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהָעַם מְסַתְּכָלִים בּוֹ.

(29) כהן שיש בו מום בפניו, בידי, וברגליו, הרי זה לא ישא את כפיו, מפני שהעם מסתכלין בו, ואם היה חבר עיר, הרי זה מותר. (30a) הרי שהיה עוטר במעפורת, ובפילריס¹⁰², אין כבוד שיקרא, ויתרגם, ויעבר לפני התיבה, וישא את כפיו.

משנה ח

ט

האומר:

"איני¹⁰³ עובר לפני התיבה בצבועים",

אף בלִבְנִים לא יעבר;

"בסנדל איני¹⁰⁴ עובר",

אף יחף לא יעבר.

העושה תפלתו עגלה,

סכנה, [נקדן הוסיף: מפני¹⁰⁵ שאין¹⁰⁶ בָּהּ מִצְוָה.

נְתִנָּה עַל מִצְחוֹ אוֹ¹⁰⁷ עַל פִּסְ יָדוֹ,

הרי זו¹⁰⁸ דֶּרֶךְ הַמִּינּוּת¹⁰⁹.

¹⁰² תוס' פ: הרי שהיה עוטר במעפורת ובפילריס אין כבוד שיקרא ויתרגם וכו'. בד: במעפורת ובפילדים וכו', ומעפורת היא עטיפה שאינה מכסה ראשו ורובו, עיין ספרי כי תצא *ועיין גם בבלי חולין קכ"ג ב'. סוף פי' רל"ד, עמ' 267. ובכ"ע: במעפורת בכידוס ובפלדוס וכו'. ובכ"ל: במעפורת בבירים ובפלדס וכו'. וברור שצ"ל: בבירוס וכו'. וכבר תיקן יסטרוב מדעתו: בבירוס במקום "בכידוס" שבכ"ע, וגירסת כ"ל מסייעת לו, והיינו βίρρος המצוי במקורות שלנו, והוא סודר קצר, *ועיין בספרי כי תצא, שהבאנו לעיל בפנים, ריש עמ' 267. וצריך לפרש שנתנו שם טעם יותר מכריע לפוטרו מן הציצית. כמו שמבארים הליקסיקונים היוניים המאוחרים (cuculla brevis). ואשר לפלדוס, פלדס, כל הבאורים אינם מניחים כלל את הדעת. וכבר ציינו במלונות שבתרגום שופטים (י"ד, י"ב, וכן שם י"ג) מתרגם סדינים שבמקרא: פלדסין. ונראה שהכוונה ל-ἀπλοῖδας שפירושו עטיפות קצרות, *עיין במלון של Hesychius ובמלון של Suidas ערך ἀπλοῖδας ובאיליאדה של הומירוס כ"ד, 230. אבל עיין במס' שמחות פ"ט הי"ח, הוצ' היגר, עמ' 175. או ל-ἀπλοειδής (או ἀπλοειδής), עטיפה פשוטה. והכוונה, אעפ"י שפוחח מתרגם, הרי משום שהוא עני, ולובש קרועים, אבל הללו אין כבוד הציבור שיתרגמו. ובח"ד ציין להר"מ ספ"ח מה' תפילה, אבל הר"מ מדבר שם בשליח ציבור, שאינו עובר לפני התיבה עד שיהא עטוף, ובא למעט פוחח, ואינו, איפוא, עניין לכאן.

¹⁰³ פא' קמ' כלפנינו. סופר: "אינו".

¹⁰⁴ פא' קמ' כלפנינו. סופר: "אינו".

¹⁰⁵ מילה זו אינה בנוסח הסופר פא' וקמ' וכך צריך להיות.

¹⁰⁶ כך גם פא' קמ'. (אך אולי יש בפא' רמז גם לנוסח "ואין")

¹⁰⁷ קמ' כלפנינו. בפא' נכתב: "אף", ותוקן שם כלפנינו.

¹⁰⁸ פא' כלפנינו. סופר וכן קמ': "זה".

¹⁰⁹ כך גם פא' קמ'. אותיות "ינות" כתב הנקדן ע"ג המחק, ולא ידוע מה כתב הסופר.

צפה זהב, ונתנה על בית יד שלנקלו¹¹⁰ [סופר: שלינקלו¹¹¹],
הרי זו¹¹² דרך החיצונים.

(30b) התולה מזוותו בתוך פתחו, סכנה ואין בה מצוה. נתנה במקל ותלאה אחר הדלת, סכנה ואין בה מצוה. של בית מולבז¹¹³
היו עושין כן בפונדקאות.

משנה ט

האומר:

"יברכוך טובים!"

הרי זו דרך המינות;

"על קן צפור יגיעו¹¹⁴ רחמיה!"

ו"על טוב יזכר שמך!"

"מודים מודים",

משתקים אותו.

והמכנה בעריות,

משתקים אותו¹¹⁵.

האומר: (ויקרא יח, כא)

"ומזרעך לא תתן להעביר למלך",

"מן זרעך לא תתן למעבד¹¹⁶ בארמית¹¹⁷",

משתקים אותו בנזיפה.

משנה י

מעשה ראובן נקרא¹¹⁸ ולא מתרגם.

מעשה תמר נקרא ומתרגם.

מעשה העגל¹¹⁹:

הראשון¹²⁰ נקרא ומתרגם,

והשני נקרא ולא מתרגם.

ברכת כהנים,

ומעשה דוד ואמנון,

לא נקרים¹²¹ ולא מתרגמים.

אין מפטירים במרכה.

רבי יהודה מתיר.

רבי אליעזר אומר:

אין מפטירין ב"הודע את רשלים".

(31) יש נקראין ומיתרגמין, נקראין ולא מיתרגמין, לא

נקראין ולא מיתרגמין. מעשה בראשית נקרא ומיתרגם, מעשה

לוט ושתי בנותיו נקרא ומיתרגם, מעשה יהודה ותמר נקרא

ומיתרגם, מעשה עגל הראשון נקרא ומיתרגם. הקללות

שבתורה נקראין ומיתרגמין. לא יהא אחד מתחיל ואחד גומר,

אלא המתחיל הוא גומר את כולן. אזהרות ועונשין שבתורה

נקראין ומיתרגמין.

(32) מעשה אמנון ותמר נקרא ומיתרגם.

מעשה אבשלום בפילגשי אביו נקרא ומיתרגם.

(33) מעשה פלגש בגבעה נקרא ומיתרגם.

¹¹⁰ כך גם בפא', אך שם הנו"ן מנוקדת בפתח.

¹¹¹ ייתכן שהסופר כיוון לקריאת הלמ"ד בשווא - ראה במבוא. בקמ' נוסח שונה לחלוטין: "בית ניקלי של ידו"

¹¹² פא' קמ' "זה".

¹¹³ מולבז. אלד מונבז. (וכן בכמה עדי המשנה יומא ג', וכן בתוספתא יומא ב:ג ב מולבז, ל מלבז. [וכנראה מלון בירושלמי כאן = מלבז, בחילוף <ו, וטעות ז'ז/ן מצויה. עלי תמר.]) תוסכ"פ יומא ב:ג — ...בתשה"ג (אוה"ג שבת, עמ' 68): מונבז תנא הוא (עיי"ש בבבלי ס"ח ב' ולעיל שבת פ"ח ה"ד), אבל מלך מולבז הוא. וכנראה שכן הוא כתיב הגאונים הבבליים, והוא הוא, עיין מ"ש לעיל ח"ב, עמ' 658, הערה 47. ובד ובכ"י"ע כאן: מונבז המלך, וכ"ה ברוב נוסחאות המשנה. ועיין ב"ר פמ"ו, י', עמ' 467, ובהערות תיאודור שם, ובספרות שציין שם.

¹¹⁴ כך גם פא' קמ'. (בסוף מסכת ברכות נוסח הסופר: "הגיעו").

¹¹⁵ קמ' כלפינו. בפא' משפט זה אודות "המכנה בעריות" מופיע בסוף המשנה.

¹¹⁶ בפא' מנוקד "למעבד", אך נראה שניקוד הנקדן לפנינו מעולה יותר.

¹¹⁷ בפא' מנוקד "בארמיתא", אך נראה שניקוד הנקדן לפנינו מעולה יותר.

¹¹⁸ כך מנוקד גם בפא'.

¹¹⁹ כ"כ הסופר, וכך גם פא' קמ'. הנקדן מחק ה"ה.

¹²⁰ כך גם פא' קמ'. סופר: "ראשון"

¹²¹ קמ' כלפינו. פא': "נקראים".

(34) הודע את ירושלם נקרא ומיתרגם. ומעשה באחד שהיה קורא¹²² לפני ר' ניעור הודע את ירושלם, אמ' לו צא והודע תועבותיה של אמך.

המרכבה קורין אותה לרבים.
(35) מעשה ראובן נקרא ולא מיתרגם. ומעשה בר' חנניה בן גמליאל שהיה קורא בכבול וילך ראובן וישכב את בלהה וגו' ויהיו בני יעקב שנים עשר, ואמ' למתרגם, אל תתרגם אלא אחרון.

(36) מעשה עגל השני נקרא ולא מיתרגם. אילו הן מעשה עגל השני, מויאמר משה אל אהרן מה עשה לך העם הזה עד וירא משה את העם כי פרוע הוא, ועוד כת' אחר ויגף ה' את העם על אשר עשו את העגל אשר עשה אהרן.¹²³

(37) מיכן אמ' ר' שמעון בן לעזר אין אדם¹²⁴ רשיי להשיב על הקלקלה, שמתשובה שהשיבו אהרן למשה פרשו המינין.

(38) מעשה דוד ובת שבע לא נקרא ולא מיתרגם. והסופר מלמד כדרכו.

(39) כל המקראות הכתובות לגניי קורין אותן לשבת, כגון אשה תארש ואיש אחר ישגלנה, כל מקום שכתוב ישגלנה קורין אותה ישכבנה.

(40) כגון בשחין מצרים ובעפלים, כל מקום שכתו' בעפולים קורין אותן בטחורים, וכגון ורבע הקב דביונים בחמשה כסף, לאכל את צאתם ולשתות את מימי רגליהם, וישימהו¹²⁵ למוצאות עד היום. ר' יהושע בן קרחה אומ' וישימהו¹²⁶ למוצאות קורין אותו ככתבו, מפני שהוא גנאה¹²⁷ של ע"ז.

(41) כתב הנכתב ליחיד, אין¹²⁸ מכנין אותו לרבים, לרבים אין¹²⁸ מכנין אותו ליחיד. ר' יהודה אומ' המתרגם פסוק כצורתו הרי זה בדאי, והמוסיף הרי זה מגדף. תרגמן העומד לפני חכם אינו רשיי, לא לפחות, ולא להוסיף, ולא לשנות, אלא אם כן היה אביו או רבו.

סליק פירקא וסליקא מסכתא

¹²⁷ גנאה. אלה גנאי.

¹²⁸ אין מכנין... אין מכנין. כ"ה ל. אד מכנין. אין מכנין. ב מכנין... מכנין. תוסכ"פ: גירסת כ"ל המקווימת ע"י הר"ח והרי"ף ושאר כל הראשונים ששאבו ממנו, יש לה יותר סמכות משאר הגירסאות. ומסתבר שבמתרגם עסיקין, דוגמת "המכנה בעריות" (פ"ד מ"ד), שלפי פשוטו כוונתו, המתרגם שמכנה בעריות, ומתרגם: קלנא דאבוי (במקום "קלנא דאבונך"), או שמכנה ומתרגם: ערייתא דאבוי, ערייתא דאימיה. *עייין בירושלמי פ"ד סה"י, ע"ה ע"ג.

¹²² שהיה קורא. אל שעמד וקרא.

¹²³ כ"ה ל. בד ויגף ה' את העם. א את העגל אשר עשו אהרן. (הגיה בתוסכ"פ ככת"י א.)

¹²⁴ אדם. ובכ"ע ובכ"ל: אין היחיד רשאי וכו'. ולפי גירסא זו הכוונה ליחיד, כלומר לחכם (עיי' לעיל תענית פ"א, שו' 29–31 ומש"ש) שעל דבריו סומכים ומתוך דבריו למדים.

¹²⁵ וישימהו כ"ה אלף, וכן נוסח המסורה (מל"ב י:כז). בד וישימם. (ואולי שיבוש שם וישימה' שנמצא בכמה מכת"י של הבבלי המקבילה, וכן בערוך ובמאירי.)

¹²⁶ בד וישימם. (א נשמט)